

WSPÓŁCZESNA ZAGRANICZNA POLITYKA EKONOMICZNA REPUBLIKI BIAŁORUSI

Streszczenie

Republika Białorusi to przykład państwa o zetatyzowanym systemie politycznym i gospodarczym, które w sposób kontrolowany czerpie korzyści z globalizacji. Białoruś poszukuje przede wszystkim nisko oprocentowanego kapitału, w celu finansowania uzależnionej od surowców gospodarki. Choć bezpośrednie inwestycje zagraniczne na przestrzeni lat 2005-2008 zwiększyły się ponad 4-krotnie, a uwarunkowania prawne działalności gospodarczej z formalnego punktu widzenia uległy poprawie, współpraca zagraniczna Białorusi znajduje się wciąż pod ścisłą kontrolą jej Prezydenta. Strategicznym partnerem Białorusi jest Rosja, alians ten bywa jednak bardzo niestabilny. Polska i inne kraje UE, ze względu na wspieranie demokracji Białorusi nie staną się w najbliższej przyszłości ważnym partnerem gospodarczym tego kraju. Państwem, które ma szansę na trwałą współpracę gospodarczą i czerpanie korzyści z zachodzących na Białorusi procesów prywatyzacyjnych są Chiny.

Słowa kluczowe: gospodarka Białorusi, globalizacja, polityka zagraniczna.

1. Wstęp

Rozważania podjęte w niniejszym opracowaniu mają na celu analizę prowadzonej współcześnie przez Republikę Białorusi zagranicznej polityki ekonomicznej. Uwarunkowania historyczne i geopolityczne determinują współczesną zagraniczną politykę ekonomiczną Białorusi. Mimo upływu dwudziestu lat od upadku Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, Białoruś wciąż pozostaje pod wpływem Rosji.

Białoruś, podobnie jak inne tzw. państwa *satelickie*, po upadku ZSRR znalazła się w nowej rzeczywistości gospodarczej, nie rozdzielonej żelazną kurtyną. Postępujący proces globalizacji stworzył Białorusi możliwość podjęcia zagranicznej polityki ekonomicznej, wykraczającej poza współpracę gospodarczą i wymianę handlową w obrębie ZSRR. Białoruś od rozpadu ZSRR była jedną z dawnych republik radzieckich, najbardziej zainteresowanych utrzymaniem bliskich więzi z Moskwą. Formalne nawiązanie stosunków dyplomatycznych między Białorusią a Rosją nastąpiło w czerwcu 1992 roku. Już w lipcu oba pań-

¹ Studentka Uniwersytetu w Białymstoku, Wydział Ekonomii i Zarządzania.

stwa podpisały obszerny pakiet porozumień dotyczących współpracy w dziedzinach gospodarki i wojskowości. Dnia 26 stycznia 2000 r., na podstawie *Umowy o utworzeniu Państwa Związkowego* z 8 grudnia 1999 r., utworzono Związek Białorusi i Rosji.

Między Rosją a Białorusią okresowo występują napięcia polityczne, powodowane z jednej strony rosyjskimi próbami ingerencji w politykę Białorusi oraz żonglowaniem przez nią cenami ropy, a z drugiej próbami wzmocnienia swojej autonomii przez prezydenta A. Łukaszenkę. Zagraniczna polityka ekonomiczna prezydenta, choć z założenia pro rosyjska, zmienia się w zależności od aktualnych relacji z tym strategicznym partnerem. Kiedy Rosja odmawia Białorusi kredytów, Mińsk skłania się ku polityce przychylniej Unii Europejskiej i Stanom Zjednoczonym, bądź też aktywnie poszukuje partnerów wśród państw o podobnym modelu sprawowania władzy, w ostatnim czasie szczególnie w ChRL. Obserwując działania białoruskich władz można stwierdzić, że wszędzie tam, gdzie istnieje szansa otrzymania niskoprocentowanych kredytów i nie są stawiane sztywne wymogi zmiany polityki wewnętrznej, Białoruś poszukuje możliwości współpracy.

Zmiana modelu gospodarki z centralnie planowanej, w której bezrobocie formalnie nie istnieje, na kierowaną siłami rynku, oznaczałoby podważenie słuszności dotychczasowego modelu gospodarczego. Włodarze zdają sobie sprawę, że uboga w surowce i zacofana gospodarka, bez subsydiowanego importu surowców, postępującej prywatyzacji i inwestycji zagranicznych, nie jest w stanie sprawnie funkcjonować. Na Białorusi podejmowane są działania w celu umiędzynarodowienia gospodarki, lecz w takim zakresie, w jakim nie wpływają one na system polityczny. Pogłębienie stosunków gospodarczych z zagranicą w obliczu obecnego kryzysu wewnętrznego uznać można za jedyną szansę na wzrost gospodarczy państwa, a w następstwie jego rozwój.

2. Zagraniczna polityka ekonomiczna w dobie globalizacji

Zagraniczna polityka ekonomiczna to świadome oddziaływanie państwa na wymianę gospodarczą z zagranicą sprowadzające się, z jednej strony do wytyczania określonych celów, a z drugiej do wyboru i zastosowania określonych narzędzi oraz niezbędnych środków, które mają przyczynić się do osiągnięcia tych celów. Zagraniczna polityka ekonomiczna powinna być spójna z polityką zagraniczną i ekonomiczną kraju. Głównym celem polityki ekonomicznej jest sprzyjanie podnoszeniu dobrobytu społeczeństwa, natomiast za cele zagranicznej polityki ekonomicznej można uznać: osiągnięcie równowagi bilansu płatniczego, zapewnienie stabilności kursu walutowego, zapewnienie równowagi bilansu handlowego. W przypadku polityki gospodarczej opartej na modelu wolnorynkowym, państwo prowadząc zagraniczną politykę ekonomiczną powstrzymuje się od bezpośredniego wpływu na zagraniczny obrót towarami, bank centralny nie podejmuje interwencji na rynku dewizowym. Zagraniczna polityka ekonomiczna sprowadza się do tworzenia ram prawno-instytucjonalnych dla rozwoju transakcji zagranicznych, które gwarantują swo-

bodę działania². W przypadku zetatyzowanego systemu gospodarczego, zagraniczna polityka ekonomiczna jest podporządkowana celom politycznym, co jednak nie wyklucza realizacji celów ekonomicznych. Ekonomiczna polityka zagraniczna oparta na izolacjonizmie i protekcjonizmie jest przejawem braku wiedzy o funkcjonowaniu gospodarki w warunkach globalizacji.

Ustrój zamieszkaney przez 9,7 mln mieszkańców Białorusi określaney jest mianem republiki parlamentarno-prezydenckiej. Zagraniczna polityka ekonomiczna tego kraju ma na celu uzyskanie korzyści z globalizacji i udziału w międzynarodowym rynku, bez rezygnacji ze zetatyzowanego systemu politycznego i gospodarczego. Globalizację można określić jako proces postępującego umiędzynarodowienia produkcji, dystrybucji, marketingu oraz wymiany towarów i usług³. M. Friedman zwraca uwagę na źródła globalizacji leżące w rewolucji technologicznej i politycznej, przy czym pierwsza umożliwiła koordynowanie w czasie realnym podejmowanych zadań, druga zaś otworzyła prawie cały świat na ekspansję gospodarki rynkowej. Korzyści, jakie Białoruś czy Chiny czerpią z napływu kapitału zagranicznego dowodzą, że bez względu na ustrój polityczny państw mogą być one beneficjentami globalizacji, pod warunkiem, że prowadzą otwartą politykę zagraniczną. Różnice w modelach gospodarki i systemach politycznych państw stanowią jednak istotną barierę w procesach integracji gospodarczej. Międzynarodowa integracja gospodarcza jest zjawiskiem towarzyszącym globalizacji. Jest to proces obejmujący zmiany w strukturach gospodarczych poszczególnych krajów, w kierunku wytworzenia jednolitej struktury ekonomicznej i opierając się na niej, jednolitego organizmu gospodarczego⁴. Wyróżniamy integrację negatywną, czyli działania rządów polegające na usuwaniu barier i ograniczeń w swobodnym przepływie towarów, usług, czynników produkcji, oraz pozytywną, polegającą na powoływaniu instytucji, które zmierzałyby do ujednoczenia polityk gospodarczych.

Białoruś jest obecnie członkiem Wspólnoty Niepodległych Państw (WNP) i posiada dwustronne umowy o wolnym handlu z krajami WNP. Jest też członkiem organizacji międzynarodowych takich jak: ONZ, MFW, BŚ, UNIDO. Wyraża zainteresowanie wznowieniem procesu akcesyjnego do WTO. Mimo wskazanych partycypacji, Białoruś na arenie międzynarodowej jest postrzegana jako niestabilny partner zagraniczny, podporządkowany Rosji, a współpraca z nim nie przedstawia dla partnerów perspektywy integracyjnej. Zjawiskiem odróżniającym integrację od zwykłej współpracy międzynarodowej jest przyjęcie przez państwa tworzące dane ugrupowanie celów integracyjnych, a wśród nich celu wyrównywania poziomów rozwoju gospodarczego państw członkowskich⁵. By tego dokonać, potrzebna jest unifikacja systemu politycznego. Z tego względu za realnego partnera integracyjnego Białorusi można uznać tylko Rosję, Chiny i nieliczne państwa z podobnym modelem sprawowania władzy.

² J. Misala, 2005, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania*, Wyd. SGH, Warszawa, s. 339-344.

³ P. Bożyk P., J. Misala, 1998, *Integracja ekonomiczna*, Wyd. PWE, Warszawa, s. 14.

⁴ Z. Kamecki, 1967, *Pojęcia i typy integracji gospodarczej*, „*Ekonomista*” 1967 nr 1, s. 90-91.

⁵ J. Rymarczyk, 2010, *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze*, Wyd. PWE, Warszawa, s. 291.

Współpraca gospodarcza z Rosją umożliwia Białorusi dostęp do tanich surowców, które uznaje się za podstawowy czynnik wzrostu jej PKB. Od 1999 roku Białoruś tworzy z Federacją Rosyjską tzw. Państwo Związkowe z unią celną, a od 1 stycznia 2010 roku jest członkiem unii celnej Białoruś-Rosja-Kazachstan, w wyniku czego, od 1 lipca 2011 r. możliwy jest swobodny przepływ towarów między trzema krajami w ramach wspólnej przestrzeni gospodarczej państw. Prognozuje się, że może być to czynnikiem podniesienia poziomu inwestycji zagranicznych na Białorusi.

3. Narzędzia proinwestycyjnej zagranicznej polityki ekonomicznej Białorusi

Od 1996 roku Białoruś odnotowywała stały wzrost gospodarczy. W 2008 roku PKB wyniosło 60 mld USD, a jego przyrost w stosunku do roku 2007 wyniósł 10%; zwiększyła się zarówno produkcja przemysłowa jak i rolnicza. Wraz ze wzrostem PKB systematycznie rosła wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych lokowanych na Białorusi. W 2006 roku wyniosła ona 0,4 mld USD, w 2008 r. już 0,71 mld USD, w 2009 r. 0,73 mld, a w 2010 roku wzrosła do 0,93 mld USD⁶. W 2009 roku, w wyniku zjawisk kryzysowych, miało miejsce znaczne spowolnienie wzrostu gospodarczego, w tym zmniejszenie obrotów handlu zagranicznego o ponad 30%. Zanotowane w pierwszym półroczu 2009 roku ujemne saldo w handlu zagranicznym, przekraczające 3,5 mld USD, wiąże się przede wszystkim z zaprzestaniem sponsorowania przez Rosję eksportu nośników energii na Białoruś.

Wprowadzenie przez stronę rosyjską w roku 2011 cła eksportowego na ropę naftową w wysokości 273,8 USD za tonę, spowodowało gwałtowne zmniejszenie zysków Białorusi z reeksportu rosyjskiej ropy przerabianej na benzynę. Dowodzi to, że mimo wprowadzenia obszaru wolnocłowego między państwami, Rosja nadal wykorzystuje instrumenty uzależniania od siebie gospodarki Białoruskiej. Rosja jest też głównym inwestorem zagranicznym w Białorusi – aż 67,7% inwestycji zagranicznych na Białorusi pochodzi z Rosji. Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w Białorusi w 2009 roku stanowiły 58,6% inwestycji zagranicznych ogółem, a w porównaniu z rokiem 2008 napływ BIZ wzrósł dwukrotnie. Najbardziej atrakcyjnie inwestycyjnie są takie gałęzie przemysłu białoruskiego jak: transport – 44,5%, przemysł – 25,7%, ogólna działalność komercyjna związana z zabezpieczeniem funkcjonowania rynku – 15,4%, handel i żywnienie zbiorowe – 8,9%⁷.

Mimo, że większości inwestycji dokonuje strategiczny i nieprzewidywalny partner rosyjski, Białoruś prowadzi zagraniczną politykę ekonomiczną otwartą na inwestorów ze wszystkich rejonów świata. Instrumentem, który ma ich przyciągnąć są między innymi wolne strefy ekonomiczne, ze stabilnym sys-

⁶ Dane pochodzą z opracowania Ministerstwa Gospodarki RP, dostępnego na stronie internetowej: <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Bialorus.htm>

⁷ Dane pochodzą z opracowania Wydziału Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Mińsku, dostęp: <http://minsk.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/y,2009,a,4671,.html>

temem prawnym i licznymi ulgami podatkowymi. Wszelkie zmiany prawa dotyczące inwestorów zagranicznych – wprowadzone w przeciągu ostatnich kilkunastu lat – ocenia się jako korzystne z punktu widzenia inwestorów zagranicznych. Prawne i organizacyjne podstawy utworzenia, działalności i likwidacji wolnych stref ekonomicznych na terytorium Białorusi zostały określone w Rozporządzeniu Prezydenta Republiki Białoruś Nr 114 z dnia 20.03.1996 r., *O Wolnych strefach ekonomicznych na terenie Republiki Białoruś* i w Ustawie Republiki Białoruś Nr 213-3 z dnia 7.12.1998 r., *O Wolnych strefach ekonomicznych*. Zgodnie z art. 1 Ustawy, wolna strefa ekonomiczna to część terytorium Republiki Białoruś, mająca ściśle określone granice i specjalny reżim prawny, ustanawiający korzystniejsze, niż ogólnie obowiązujące, warunki działalności gospodarczej.

Na Białorusi trudno dziś znaleźć obszar, w którym nie funkcjonują ulgi dla inwestorów. Dla przykładu, w 2009 r. najwięcej inwestycji przyciągnął Mińsk (70,2%), następnie były to: obwód Homelski (11,8%), Witebski (9,8%), Miński (5,3%), Mohylewski (1,1%), Brzeski (1,0%), Grodzieński (0,8%)⁸. We wszystkich wymienionych obwodach działają wolne strefy ekonomiczne, z obowiązującymi preferencyjnymi stawkami podatków CIT i VAT oraz podatków od nieruchomości. Ponadto od 2008 roku na zasadzie Wolnej strefy ekonomicznej działa każde miasto zamieszkane przez ponad 50 tysięcy osób. Firmy mają tam możliwość korzystania z preferencji podatkowych i zliberalizowanych przepisów dotyczących polityki cenowej oraz tej związanej z zatrudnieniem.

Pogłębienie polityki proinwestycyjnej Białorusi nastąpiło w 2008 roku, kiedy wprowadzono szereg rozwiązań natury prawnej, ukierunkowanych na poprawę klimatu inwestycyjnego. Należy do nich zaliczyć przyjęcie programu prywatyzacji na lata 2008-2010 oraz programu rozwoju miast liczących poniżej 50 tys. mieszkańców. Dekretem Prezydenta z listopada 2007 roku i kolejnymi dekretemi z 2008 roku wprowadzono szereg zmian ułatwiających rozpoczęcie działalności gospodarczej w wolnych strefach ekonomicznych. Zmiany polegają na uproszczeniu trybu rejestracji, udogodnieniach w przydzielaniu ziemi i wprowadzeniu warunków preferencyjnych przy ustalaniu wysokości opłat z tytułu dzierżawy ziemi. Aby pobudzić rozwój biznesu w małych i średnich miastach wprowadzono 3-letnią ulgę w podatku dochodowym, ulgi celne i zwolnienia z podatku VAT przy wwozie środków przeznaczonych na kapitał zakładowy, a także bezkoncesyjny eksport produkcji własnej i bezkoncesyjny import komponentów do własnej produkcji. Między innymi te działania sprawiły, że Białoruś w najnowszej edycji rankingu *Doing Business* Banku Światowego jest na 68. miejscu. W kategorii *rozpoczęcie działalności gospodarczej*, Białoruś zajmuje 7. miejsce. Ta wysoka pozycja jest wynikiem wprowadzenia zasady tzw. jednego okienka przy otwieraniu działalności gospodarczej. Czas potrzebny do założenia działalności gospodarczej na Białorusi to zaledwie 5 dni, podczas gdy np. w Polsce 32. Liczba procedur potrzebnych do zdobycia pozwolenia na budowę wynosi 16, w Polsce 32 dni. Mimo dobrych pozycji w rankingu, po-

⁸ Ibidem.

wszechne są opinie, że tak dobry wynik jest efektem rozwiązań, które choć formalnie istnieją, w rzeczywistości nie funkcjonują.

Wdrażana przez Białoruś zagraniczna polityka ekonomiczna, mimo omówionych instrumentów wspierania internacjonalizacji gospodarki, wykorzystuje również liczne instrumenty o charakterze protekcyjnym. Są nimi między innymi cła i limity handlowe. W 2009 roku odnotowano szereg decyzji administracji białoruskiej o charakterze protekcyjnym. W kwietniu 2009 r. dekretem Prezydenta, na okres 9-ciu miesięcy podwyższono wwozowe stawki celne na szeroki asortyment towarów, a na okres 6-ciu miesięcy wprowadzono zaporowe 180% stawki celne na niektóre artykuły rolno-spożywcze. Eksport na Białoruś hamują też takie czynniki jak: osłabienie białoruskiej waluty, czasowe ograniczenia w podaży walut na rynku, ograniczenia w zakresie stosowania przedpłat w kontraktach importowych, restrykcyjne badanie przez banki zasadności importu, brak możliwości uzyskania kredytu walutowego przez firmy na transakcje importowe.

Wobec powyższego można stwierdzić, że Białoruś prowadzi zagraniczną politykę ekonomiczną mającą na celu pozyskanie surowców, kapitału zagranicznego (w celu finansowania braków kapitałowych), technologii (brak własnego zaplecza B+R), przy protekcyjnym handlowym oraz dotychczasowej polityce wewnętrznej.

4. Partnerzy zagraniczni Białorusi

Polska w 2010 r. była szóstym partnerem handlowym Białorusi, z obrotem 1,8 mld USD, podczas gdy Białoruś jest trzecim partnerem handlowym Polski na obszarze WNP. Polski eksport na Białoruś wyniósł w 2010 roku 1,6 mld USD, co oznacza wzrost o 32,2% w porównaniu do roku 2009. Import z Białorusi osiągnął w 2010 roku wartość 0,8 mld USD i wzrósł o 2,3% w porównaniu z rokiem wcześniejszym⁹. Najważniejszą grupę towarów w imporcie białoruskim z Polski stanowiły wyroby przemysłu elektromaszynowego, trzoda chlewna, jabłka, produkty rolne, kable, chemia, plastyki.

Eksport z Białorusi do Polski ma charakter surowcowy, obejmuje głównie: gaz, produkty naftowe, metal, nawozy. Białoruś jest zainteresowana polską technologią przetwórstwa. Prezydent Białorusi potwierdził deklaracje o zainteresowaniu udziałem w prywatyzacjach na Białorusi firm z Polski i UE. Może to być istotne ze względu na fakt, iż władze Białorusi zapowiedziały możliwość prywatyzacji obiektów państwowych na wielką skalę w ciągu najbliższych kilku lat. Prywatyzacja obejmie głównie średnie przedsiębiorstwa, w pierwszej kolejności nieefektywne. Warunkiem stawianym podmiotom nabywającym prywatyzowane przedsiębiorstwa ma być inwestowanie w modernizację. W wielu przypadkach warunkiem kupna przedsiębiorstwa ma być utrzymanie dotychczasowego poziomu zatrudnienia. Do prywatyzacji przeznaczonych jest ok. 500.

⁹ Dane pochodzą z opracowania Ministerstwa Gospodarki RP, dostępnego na stronie internetowej: <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+w+schodnimi+i+pozaeuropejskimi/Bialorus.htm>

zakładów. Rząd chce już w 2011 roku sprzedać firmy warte 5 mld USD, a do 2013 roku 134 państwowe firmy¹⁰, m.in. duże zakłady metalurgiczne, chemiczne i produkcji maszyn rolniczych.

Na Białorusi działa już ok. 500. polskich przedsiębiorstw. Mimo napięć politycznych rząd polski prowadzi działania wspierające współpracę z obywatelami Białorusi. Minister pracy Jolanta Fedak bezterminowo przedłużyła możliwość podejmowania pracy w Polsce, bez konieczności uzyskiwania zezwolenia przez Rosjan, Białorusinów, Ukraińców, Gruzinów i Mołdawian. Rozporządzenie w tej sprawie weszło w życie 1 stycznia 2011 roku. Zgodnie z nim do podjęcia pracy w Polsce przez mieszkańców Białorusi wystarczy posiadanie wizy, dowód potwierdzający tożsamość oraz złożenie odpowiedniego oświadczenia w urzędzie pracy.

Istnieje też szereg innych instrumentów mających na celu pogłębienie współpracy obu krajów. Przykładem jest Program Współpracy Transgranicznej Polska-Białoruś-Ukraina 2007-2013, w ramach Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, który kontynuuje i rozszerza współpracę na obszarze pogranicza trzech krajów, która dotychczas rozwijana była w ramach: Programu Sąsiedztwa Polska-Białoruś-Ukraina INTERREG IIIA/Tacis CBC 2004-2006. W lutym 2008 roku strona polska wystąpiła z inicjatywą zawarcia umowy o małym ruchu granicznym z Białorusią. Zgodnie z nią, przekraczanie granicy w 30-kilometrowej strefie przygranicznej ma odbywać się bez wiz, na podstawie zezwolenia. Choć dyplomacja białoruska zapewnia o tym, że umowa została podpisana przez prezydenta Łukaszenkę, do tej pory nie nastąpiła wymiana odpowiednich not dyplomatycznych ze stroną polską; powodem są napięte stosunki polityczne.

Ze względu na niedemokratyczny charakter rządów na Białorusi, nie może ona też korzystać z pewnych aspektów Partnerstwa Wschodniego. Udział Białorusi w tym projekcie został uznany przez Moskwę za kolejny objaw nielojalności. Mińsk nie może też negocjować podpisania z Unią Europejską umowy o wolnym handlu oraz korzystać z takich możliwości Partnerstwa Wschodniego jak: udział w stowarzyszeniach politycznych, integracji gospodarczej czy liberalizacji reżimu wizowego. Wina nie leży po stronie Unii, taki stan rzeczy jest wyborem władz Białorusi. Jeśli Białoruś wstąpi na drogę przemian demokratycznych i skłoni się ku polityce pro europejskiej nie pro kremlowskiej, będzie mogła liczyć na wsparcie finansowe ze strony Unii Europejskiej. Krwawe rozprawienie się z opozycją w czasie ostatnich wyborów na Białorusi dowodzi jednak, że partnerami zagranicznymi Białorusi pozostaną w najbliższej przyszłości państwa akceptujące jej system polityczny i sposób sprawowania władzy.

Warunków współpracy dotyczących demokracji nie stawiają Białorusi Chiny. Zainteresowanie Chin Białorusią jest narzędziem realizacji przez ten kraj polityki zmierzającej do przywrócenia ich mocarstwowej pozycji w świecie. Instrumentem tej polityki jest wspieranie państw biednych w celu rozszerzenia

¹⁰ Dane pochodzą z artykułu prasowego, dostępnego na stronie:

<http://gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/300310,wielka-prywatyzacja-na-bialorusi.html>

swojej strefy wpływów poza kontynent azjatycki. Oficjalne dyplomatyczne stosunki Chin i Białorusi nawiązane zostały w 1992 roku. Hu Jintao, jako wiceprzewodniczący Komunistycznej Partii Chin dwa razy, to jest w roku 1998 i 2000 odwiedził Białoruś. Premier Wen Jiabao wizytował Białoruś w 2007 roku. W marcu 2010 roku, wizytę złożył Xi Jinping, prawdopodobny następca Hu Jintao. W czasie tej wizyty podpisano projekt nowego porozumienia dotyczącego handlu i inwestycji między krajami. Prezydent A. Łukaszenko także odbywał liczne wizyty w Chinach w latach: 2005, 2008, 2010. w 2009 roku Chiny były czwartym partnerem zagranicznym Białorusi, po Rosji, Unii Europejskiej, Ukrainie. W ciągu ostatniego roku wartość handlu zagranicznego między krajami wzrosła o ponad 70%. Białoruś, jako jedyny kraj w Europie Wschodniej uczestniczy w chińskich próbach promowania juana, jako globalnej waluty rozliczeniowej oraz uczestniczy w promowaniu internacjonalizacji zacofanych regionów Chin. w 2007 roku Białoruś wzięła czynny udział w Forum Gospodarki Międzynarodowej i Handlu miasta Harbin. Chiny oferują Białorusi przede wszystkim preferencyjne pożyczki, przeznaczone na nowe szpitale, fabryki.

Taka strategia współpracy jest powszechnie stosowana przez Chiny w bilateralnych relacjach z państwami Afryki, Południowej Azji, Ameryki Łacińskiej. Do tej pory nie była stosowana w Europie. Białoruskie władze podpisały z jednym z chińskich banków państwowych umowę o sfinansowaniu systemu transportowego Mińska, elektryfikacji fragmentów linii kolejowych w obwodach mińskim i mohylewskim oraz dostaw elektrowozów. W planach ministerstwa gospodarki Białorusi oraz chińskiego koncernu inżynierskiego SAMS jest wybudowanie białorusko-chińskiego parku przemysłowego. Chińskie władze sfinansować też mają budowę fabryki celulozy oraz budowę dwóch elektrowni.

Chińczycy nie kryją zainteresowania Białorusią. Jednym z powodów jest zawarta w tym roku unia celna z Rosją i Kazachstanem, która ułatwi eksport chińskich towarów z Białorusi do byłych republik ZSRR. Mińska prasa donosi, że białoruska gospodarka coraz mocniej odczuwa obecność Chińczyków. Przedsiębiorcy z Państwa Środka inwestują nie tylko w dużych miastach, ale również na prowincji. Władze w Mińsku spodziewają się, że dzięki chińskim inwestycjom wzrośnie eksport białoruskiej produkcji nie tylko do Rosji, ale też do państw Unii Europejskiej. Przedstawiona aktywność chińskiego rządu w Białorusi oraz wyrażana przez administrację białoruską woła współpracy mogą dowodzić, że Chiny stały się ważnym partnerem zagranicznym Białorusi. Nie można jednak określić, na ile autonomiczną wobec Chin zagraniczną politykę ekonomiczną Białoruś będzie w stanie prowadzić w przyszłości.

5. Wnioski

Współczesna zagraniczna polityka ekonomiczna Białorusi zdeterminowana jest przede wszystkim jej systemem gospodarczym i politycznym. Warunkuje on nie tylko kierunki współpracy, ale też jej zakres. Zagraniczna polityka ekonomiczna Białorusi skupia się przede wszystkim na tworzeniu instrumentów sprzyjających napływowi kapitału zagranicznego do wolnych stref ekonomicznych w celu modernizacji gospodarki. Inne instrumenty polityki zagranicznej mają charakter protekcyjnistyczny. Mimo poszukiwania przez prezydenta A. Łukaszenkę strategicznych aliansów, choćby z Chinami (które określił mianem głównego partnera Białorusi od czasu uzyskania przez to państwo niepodległości po rozpadzie ZSRR), Białoruś znajduje się pod wpływem Rosji, która pozostaje największym inwestorem zagranicznym na Białorusi. Dnia 15 marca 2011 podpisano z Rosją porozumienie o budowie elektrowni atomowej na Białorusi. Rosja udzieli na ten cel kredytu w wysokości około 6 mld dolarów. Rozpatruje też możliwość udzielenia Białorusi kolejnych kredytów w wysokości 1 mld dolarów. Białoruś ubiega się o dwumiliardowy kredyt z Euroazjatyckiej Wspólnoty Gospodarczej. Aby go otrzymać, musi spełnić warunki związane z reformami strukturalnymi i nie jest pewne, czy temu podoła. Nic nie zapowiada zatem zachwiania dominującej pozycji Rosji w Białorusi.

Białoruś przeżywa bardzo poważne trudności związane z gigantycznym deficytem rachunku bieżącego bilansu płatniczego. W normalnych warunkach finansowych, deficyt oznaczałby po prostu dewaluację rodzimej waluty, przed czym się do tej pory broniono. Ostatnie doniesienia informują jednak, że bank centralny będzie kupował i sprzedawał ruble lokalnym firmom po cenie ustalonej w wyniku działania sił rynkowych.

Możliwość udziału zagranicznych firm w procesie prywatyzacji na Białorusi będzie testem na otwartość gospodarczą władz. Selektywne i kontrolowane otwarcie, przy zachowaniu dotychczasowego protekcyjnizmu utrudnia, choć, czego dowodzi przykład analizowanego kraju, nie wyklucza możliwości wykozystania szans, które stwarza dostęp do światowego kapitału i rynku.

Bibliografia

- Bożyk P., Misala J., 1998, *Integracja ekonomiczna*, Wyd. PWE, Warszawa.
- Kamecki Z., 1967, *Pojęcia i typy integracji gospodarczej*, „*Ekonomista*” 1967 nr 1.
- Misala J., 2005, *Wymiana międzynarodowa i gospodarka światowa. Teoria i mechanizmy funkcjonowania*, Wyd. SGH, Warszawa.
- Rymarczyk J., 2010, *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze*, Wyd. PWE, Warszawa.
- Ewolucja współczesnej makroekonomii z perspektywy monetarnej*, 1998, Wywiad z prof. M. Friedmanem, cz. II, „*Gospodarka Narodowa*” 1998 nr 10.
- Raport *Doing Business 2011*, 2011, Bank Światowy.
- www.belarusdigest.com/
- www.mg.gov.pl/Wspolpraca+z+zagranica/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+krajami+wschodnimi+i+pozaeuropejskimi/Bialorus.htm
- www.minsk.trade.gov.pl/pl/aktualnosci/article/y,2009,a,4671,.html
- www.obserwatorfinansowy.pl/2011/04/19/rosja-nie-uratuje-bialorusi/
- www.pap.pl
- www.pb.pl/2/a/2011/04/19/Bialorus_dewaluuje_rubla
- www.poland.belembassy.org/pl/news/
- www.polskieradio.pl/75/921/Artykul/336644,Bialorus-skutecznie-kusi-polskich-przedsiębiorców
- www.stosunkimiedzynarodowe.info/kraj,Bialorus,stosunki_dwustronne,Rosja_gospodarka.dziennik.pl/news/artykuly/300310,wielka-prywatyzacja-na-bialorusi.html